

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยมีจุดมุ่งหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิตและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ,2550 : 2-4)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม มีทักษะและวิธีการทางศิลปะเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ มีการแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆโดยเฉพาะด้านดนตรีผู้เรียนต้องแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณคุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรี นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูงขึ้นไปหรือประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ,2550 : 102)

การเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ คือรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านเสียง องค์ประกอบ อารมณ์ ความรู้สึกของบทเพลงจากวัฒนธรรมต่าง ๆ มีทักษะในการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรี ทั้งเดี่ยวและเป็นวงโดยเน้นเทคนิคการร้องบรรเลงอย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการสร้างสรรค์บทเพลงอย่างง่าย อ่านเขียนโน้ตในบันไดเสียงที่มีเครื่องหมาย แปลงเสียงเบื้องต้นได้ รู้และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของผลงานทางดนตรี องค์ประกอบของผลงานด้านดนตรีกับศิลปะแขนงอื่น แสดงความคิดเห็นและบรรยายอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง สามารถนำเสนอบทเพลงที่ชื่นชอบได้อย่างมีเหตุผลมีทักษะในการประเมินคุณภาพของบทเพลงและการแสดงดนตรี รู้ถึงอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง เข้าใจถึงอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม และเข้าใจที่มา ความสัมพันธ์ อิทธิพลและบทบาทของดนตรีแต่ละวัฒนธรรมในยุคสมัยต่าง ๆ วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าใจรูปแบบบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภท และจำแนกรูปแบบของวงดนตรีทั้งไทยและสากล เข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อการสร้างสรรค์ดนตรี เปรียบเทียบอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับจากดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากล ในอัตราจังหวะต่าง ๆ มีทักษะในการร้องเพลงหรือเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวง โดยเน้นเทคนิคการแสดงออกและคุณภาพของการแสดง สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพ การประพันธ์ การเล่นดนตรีของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถนำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ วิเคราะห์ เปรียบเทียบรูปแบบ ลักษณะเด่นของดนตรีไทยและสากลในวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าใจบทบาทของดนตรีที่สะท้อนแนวความคิดและค่านิยมของคนในสังคม สถานะทางสังคมของนักดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างแนวทางและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรี (สำนักวิชาการ, 2551: 182)

จากความสำคัญของวิชาดนตรีที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเรียนรู้วิชาดนตรี ในระดับมัธยมศึกษา เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องดนตรี ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ได้ตามคุณภาพผู้เรียน จึงมีความจำเป็นต้องใช้สื่อการสอน และเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง ซึ่งเป็นนามธรรม กระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ เข้าใจชัดเจน มีทักษะและทัศนคติที่ดี จึงต้องพยายามทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม วิธีการทำให้เป็นรูปธรรมคือ “ การใช้สื่อการสอน” เนื่องจากโลกในปัจจุบันมีการ

เปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศ มีการพัฒนาที่รวดเร็ว จะเห็นได้จากการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีด้านต่างๆมากมาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีในระดับการศึกษา ด้วยการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัยในการจัดการสอนในระดับโรงเรียน ในระดับองค์กรและระดับประเทศ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และให้รู้เท่าทันโลกสมัยใหม่ซึ่งสามารถแข่งขันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเน้นการใช้ “สารสนเทศ” และ “ความรู้” “สื่อทางเทคโนโลยี” มากกว่าการใช้ทุนและแรงงานในระบบเดิม ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลายเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่การแข่งขันของแต่ละประเทศ การจัดการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลที่จะต้องเร่งปฏิรูปการศึกษาให้ประชาชนไทย มีพื้นฐานการศึกษาสูงขึ้นมีการศึกษาที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีการกินดีอยู่ดีมากขึ้น และสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ

จากเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สื่อการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน สำหรับการสอนวิชาดนตรีระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชรหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในแต่ละโรงเรียนเปิดสอนวิชาดนตรี ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรการเรียน การสอน จากการสืบค้นจากฐานข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา และความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีย้อนหลังตั้งแต่ปีการศึกษา 2548- 2553 ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการศึกษาเรื่องนี้ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูดนตรีระดับมัธยมศึกษามีความสนใจใคร่ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา และความต้องการการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาสื่อการสอนดนตรีให้ตรงกับความต้องการสื่อการสอนในรูปแบบต่าง อันจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษา สภาพของสื่อการสอนดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
2. เพื่อศึกษาความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

3. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ใน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ศึกษา สภาพของสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

1.2 ศึกษาความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

1.3 ศึกษาปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่สอนวิชาดนตรีนาฏศิลป์ ในห้องเรียน และผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ปี 2554 ทั้งหมด 65 โรงเรียน ครอบคลุมทั้งเขต 41 โรงเรียนละ 3 คน ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 65 คน ครูผู้สอนนาฏศิลป์จำนวน 32 คน ครูผู้สอนดนตรี จำนวน 98 คน รวม 195 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้สอนวิชาดนตรีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพ ความต้องการ และ ปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ความสำคัญของการศึกษา

ผลของการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึง สภาพ ปัญหา และความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

จำนวน 65 โรงเรียนซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับ ครูที่สอนดนตรี ทั้งครูดนตรีและนาฏศิลป์ บุคลากรทางด้านดนตรี ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผน ส่งเสริมพัฒนา แก้ปัญหาและ สนับสนุนการสร้าง การจัดหา การผลิตสื่อการสอนวิชาดนตรี อันจะทำให้ การเรียนการสอนดนตรีมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สื่อการสอนวิชาดนตรี** หมายถึง อุปกรณ์การสอนต่างๆ ในการสอนวิชาดนตรี อาจเป็นวัสดุ เครื่องมือต่างๆ สื่อมัลติมีเดียทั้ง ออนไลน์และออฟไลน์ อินเทอร์เน็ต หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ประกอบการสอน โดยอุปกรณ์เหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด

2. **สภาพสื่อการสอน** หมายถึง ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีในด้านต่างๆ แบ่งออกเป็น 6 ด้านดังนี้

2.1 ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอนวิชาดนตรี หมายถึง มีจำนวนเท่าใด และมีคุณภาพในระดับใด และมีความต้องการในระดับใด

2.2 ด้านอาคารสถานที่ในการใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรี หมายถึง มีจำนวนเท่าใด และมีคุณภาพในระดับใด และมีความต้องการในระดับใด

2.3 ด้านงบประมาณ ที่สนับสนุนด้านสื่อการสอนวิชาดนตรี หมายถึง มีจำนวนระดับใด และมีคุณภาพในระดับใด และมีความต้องการในระดับใด

2.4 ด้านการผลิตสื่อ ที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนวิชาดนตรี หมายถึง มีจำนวนระดับใด และมีคุณภาพในระดับใด และมีความต้องการในระดับใด

2.5 ด้านบุคลากรที่ให้การสนับสนุนสื่อการสอนวิชาดนตรี หมายถึงมีจำนวนระดับใด และมีคุณภาพในระดับใด และมีความต้องการในระดับใด

2.6 ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอนวิชาดนตรี หมายถึงมีจำนวนระดับใด และมีคุณภาพในระดับใด และมีความต้องการในระดับใด

3. **ปัญหาการใช้สื่อการสอน** หมายถึง อุปสรรคและข้อขัดข้องของการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีในด้านต่างๆ เช่นด้านปริมาณ คุณภาพ บุคลากร สถานที่ งบประมาณ และการผลิต

4. **ความต้องการสื่อการสอน** หมายถึง ความประสงค์ที่จะมีสื่อการสอนวิชาดนตรี อุปกรณ์หรือสื่อการสอนวิชาดนตรี ที่ครูต้องนำมาใช้ในการเรียนการสอน ทั้งด้าน ปริมาณ คุณภาพ บุคลากร สถานที่ งบประมาณ และการผลิต

5. **ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง ครู หรือ บุคลากร ผู้ทำหน้าที่สอนหรือผู้บริหาร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัด กำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร

6. **โรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพของสื่อการสอนวิชาดนตรี ของโรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ว่าสื่ออยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อยู่ในระดับใด
2. ได้ทราบความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูผู้สอนโรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
3. ได้ทราบปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41